

3.16. Synimi për një mjedis të shëndetshëm

Shqipëria ka legjislacion të konsoliduar mjedisor, por situatë aktuale e mjedisit dëshmon për një zbatim të dobët të kuadrit ligjor të miratuar për këtë fushë. Institucioni i Avokatit i Popullit gjatë veprimtarisë së tij i ka kushtuar edhe gjatë vitit 2016 një fokus të veçantë zbatimi me rigorozitet të dispozitave të akteve ligjore dhe nënligjore, me qëllim që të ndikojnë në përmirësimin e gjendjes së mjedisit në Shqipëri, si edhe garantimin e standarteve të një mjedisi sa më të shëndetshëm.

Avokati i Popullit konstaton në vijimësi faktin se problemi kryesor që ekziston në fushën e mbrojtjes së mjedisit është edhe mungesa e ndëshkimit apo edhe gjobat mjaft të ulëta për ata individë apo subjekte që ushtrojnë një veprimtari të dëmshme ndaj mjedisit.

Institucioni i Avokatit të Popullit edhe gjatë vitit 2016 ka trajtuar një sërë ankesash të paraqitura ndaj organeve të administratës publike të ngarkuara me ligj për mbrojtjen e mjedisit, si edhe promovimin e një ambienti e mjedisi sa më të pastër dhe të shëndetshëm.

Gjithashtu, Avokati i Popullit është treguar mjaft aktiv në trajtimin e rasteve të ndryshme me iniciativën e tij, me qëllim hetimin dhe verifikimin e çështjeve të ndjeshme në këtë fushë, kur janë konstatuar veprime apo mosveprime në kundërshtim me dispozita ligjore në fuqi, të cilat cënojnë të drejtën për një ambient të pastër e të shëndetshëm.

Avokati i Popullit konstaton sërish faktin se ka një sensibilizim në rritje të individëve për të kërkuar reagimin e institucioneve shtetërore përsa u përket çështjeve mjedisore. Gjatë vitit 2016 janë regjistruar 49 çështje me iniciativë dhe ankesa në të cilat individë të ndryshëm kanë shprehur shqetësimin e tyre për cënim të së drejtës së tyre të ligjshme për një mjedis të shëndetshëm dhe të pastër.

Nga çështjet e sipërcituara, rezulton se pranë institucionit të Avokatit të Popullit janë paraqitur për shqyrtim 33 ankesa nga individë apo grupe individësh të ndryshëm, ndërkohë që për 16 çështje Avokati i Popullit ka filluar shqyrtimin me iniciativë. Në këtë kuadër mund të theksojmë çështjet e iniciuara lidhur me ndotjen alarmante për shkak të hedhjes së mbetjeve urbane dhe inerteve në lumin e Osumit, mungesën e infrastrukturës dhe ndikimit në mjedis për banorët e ish-Kënetës në Durrës, ndotja e mjedist në fshatin Tapi/Ura Vajgurore, ndotjen e mjedisit nga ujërat e zeza në qytetin e Pogradecit, ndotja e liqenit të Fierzës nga mbetjet e ndryshme urbane, si edhe rrezikimi i shëndetit të banorëve të komunitetit rom në Shkodër, në afërsi të Urës së Bunës, si edhe ndotja e mjedisit në kampin e romëve në Shkozë, si pasojë e ndotjes së mjedisit përrreth zonës ku banojnë.

Në këtë kuadër, Avokati i Popullit ka ndjekur me interes dhe përparësi edhe veprimet e ndërmara nga Ministria e Mjedisit në kuadër të përmbushjes së detyrimeve të Shtetit Shqiptar në zbatim të Marrëveshjes së Parisit, si një akt ndërkombëtar që parashikon ulje të niveleve të ndotjeve nga shtetet palë të saj, me qëllim garantimin dhe respektimin e një mjedisi sa më të shëndetshëm, jo vetëm për popullsinë aktuale të botës, por edhe për brezat e ardhshëm, duke e vlerësuar si një e drejtë themelore e njeriut.

Shqetësimet dhe pretendimet e ndotjes së mjedisit janë evidentuar dhe iniciuar në kuadër edhe të bashkëpunimit të institucionit të Avokatit të Popullit me organizatat e shoqërisë civile nëpër rrethe, të cilat përcjellin apo delegojnë pranë institucionit tonë shqetësimet e komuniteteve lokale në qytetet e tyre, si edhe aktivitetit dhe veprimtarisë së përfaqësuesve lokalë të Avokatit të Popullit në Zyrat Rajonale të ngritura nëpër rrethe të caktuara në mbarë Shqipërinë.

Duhet theksuar fakti se shkak i burimit ndotës është pikërisht mosveprimi i organeve shtetërore të ngarkuara me ligj ndaj subjekteve të ndryshme që shkaktojnë ndotjen mjedisore. Nga çështjet e shqyrtuara, 36 raste të regjistruara në vitin 2016 janë mbyllur gjatë kësaj periudhe raportimi, 30 raste janë zgjidhur në favor të ankuesve, në tre raste ankuesit kanë hequr dorë nga shqyrtimi i mëtejshëm i pretendimeve të tyre, ndërkohë që për tre dy çështje janë hartuar pesë rekomandime drejtuar Kryetarit të një njësie të qeverisjes vendore, si edhe strukturave të tjera shtetërore të mbrojtjes dhe monitorimit të gjendjes së mjedisit, të cilat janë pranuar nga këto struktura.

Ndërsa dhjetë ankesa kanë kaluar për shqyrtim në vitin 2017. Konkretisht objekti i ankesave kanë qenë ndotjet e ambientit nga hedhja e mbeturinave në vende publike, ndotja e ajrit nga djegiet e mbetjeve urbane si në zonë e Fierit apo Dropullit, aktivitetet e subjekteve që veprojnë shpesh në tejkalim të lejeve me të cilat janë pajisur, si edhe ndotjet akustike, të cilat në tërësinë e tyre dëmtojnë cilësinë e shëndetit dhe jetës së banorëve që jetojnë në zonat e banuara të prekura nga këto ndotje.

Shqetësuese paraqitet ende edhe situata gjatë vijës bregdetare përsa i përket largimit të ujërave të zeza të hoteleve dhe shtëpive të banimit, si në zonën e Durrësit apo edhe plazhet e jugut, kryesisht gjatë stinës së verës. Situata në plazhet publike paraqitet në kundërshtim me synimin për një mjedis të shëndetshëm dhe të përshtatshëm për kryerjen e pushimeve.

Gjithashtu gjatë vitit 2016 janë konstatuar raste të ndotjes flagrante edhe të liqenit të Fierzës nga mbetje të ndryshme urbane, të cilat janë evituar me angazhimin e strukturave të ndryshme të pushtetit qendror dhe lokal, por që mbetet akoma një problem ekzistues, për shkak edhe të shtrirjes së Liqenit në hapësirat mes shteteve, duke bërë që burimi i ndotjes të mbetet në mjaft raste i paidentifikueshëm. Lidhur me ushtrimin dhe përmbushjen brenda standardeve ligjore të së drejtës për ambient të shëndetshëm, Avokati i Popullit ka ushtruar të drejtën e tij të iniciativës për monitorimin e respektimit të standardeve mjedisore në 16 raste të ndryshme, duke

konfirmuar në vijim rëndësinë që i kushtohet mbrojtjes së individit në përmjet fokusimit në çështjet e mjedisit në të cilin ata jetojnë.

Në kuadër të procedurave administrative të shqyrtimit dhe verifikimit të qëndrimeve zyrtare të organeve të administratës publike të ngarkuara me ligj për kryerjen e funksioneve dhe detyrave konkrete në fushën e mjedisit, Avokati i Popullit ka hartuar dhe dërguar pesë rekomandime me qëllim marrjen e masave për përmirësimin e gjendjes së mjedisit në zonën respektive, si edhe shmangien e mosveprimeve të cilat kanë shkaktuar një situatë të tillë ndotjeje.

Në vijim të rekomandimeve të dërguara, Avokati i Popullit ka konstatuar se ka patur reagime dhe qëndrime pozitive të organeve të administratës publike të cilave u jemi drejtuar, duke ndërmarrë masa konkrete për shmangien e problemeve të konstatuara.

Problematikat në fushën e mjedisit në Shqipëri sërish mbeten të përqendruar si më poshtë:

- Ndotja e ajrit është një nga problemet kryesore mjedisore në qytetet e mëdha shqiptare, sidomos në Tiranë, që vjen si pasojë e rritjes së numrit të makinave në qarkullim dhe pakësimit 67 të hapësirave të gjelbërimit, pavarësisht projekteve modeste të njësive të caktuara të qeverisjes vendore apo edhe strukturave të pushtetit qendror, për mbjelljen e fidanëve të rinj në zona që veçohen për nivele të larta të ndotjes.
- Ndotja e ujërave në Shqipëri vjen si pasojë e hedhjeve të mbeturinave në lumenj e liqene, si dhe derdhjes së ujërave të zeza të papërpunuara.
- Mbledhja e mbeturinave në Shqipëri dhe riciklimi i tyre bëhet në nivele primitive.
- Mbeturinat nuk mblidhen pothuajse fare nëpër fshatra. Por një fenomen i tillë vihet re edhe nëpër qytete të tjera në mbarë vendin. Në këtë kuadër duhet theksuar edhe fakti se ka nisma lidhur me procesin e ndarjes dhe veçimit të mbeturinave, si në qytetin e Tiranës dhe Shkodrës, si një nga fazat që do të shërbente jo vetëm në mbledhjen sa më të shpejtë të mbeturinave nga vendet e tyre të grumbullimit, por edhe në trajtimin e tyre të mëtejshëm të specializuar në impiantet e posaçme të riciklimit. Avokati i Popullit beson dhe shpreson se këto nisma do të jenë revolucionare dhe eficiente në trajtimin dhe zgjidhjen përfundimtare të problemit të trajtimit të mbetjeve në Shqipëri, me synimin që ato të shtrihen edhe nëpër rrethe të tjera.
- Prerjet e pyjeve dhe zjarret janë shkaqet kryesore për shpyllëzimin dhe zhdukjen e pyjeve në Shqipëri, duke dëmtuar në këtë mënyrë një nga burimet e vlefshme të ruajtjes së parametrave të pranueshëm të mjedisit.

Avokati i Popullit konfirmon rëndësinë që duhet t'i kushtohet gjendjes së mjedisit dhe mbrojtjes së ambientit në Shqipëri. Këto fusha kërkojnë një vëmendje të veçantë dhe bashkëpunim të të gjithë faktorëve, me qëllim që të garantohet kujdesi për shëndetin dhe rritet cilësia e jetës.

Synimi për një mjedis sa më të shëndetshëm

Institucioni i Avokatit të Popullit ka si prioritet të punës së tij, monitorimin e situatës mjedisore në Republikën e Shqipërisë, si edhe zbatimin e legjislacionit të miratuar për këtë fushë, nga institucionet qendrore, entet publike dhe organet e qeverisjes vendore, përsa i takon akteve ligjore dhe nënligjore, si dhe Konventave dhe Marrëveshjeve Ndërkombëtare, të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë.

Gjatë vitit 2017 kemi patur një fokus të veçantë në zbatimin me rigorozitet të dispozitave të akteve ligjore dhe nënligjore, me qëllim që të ndikojnë në përmirësimin e gjendjes së mjedisit në Shqipëri, si edhe garantimin e standarteve të një mjedisi sa më të shëndetshëm.

Në vijim të shqetësimeve të ngritura edhe në vitet e kaluara, Avokati i Popullit konstaton në vijimësi faktin se, problemi kryesor që ekziston në fushën e mbrojtjes së mjedisit është mungesa e ndëshkimit, apo edhe gjobat mjaft të ulëta, të nxjerra si dënime administrative për ata individë apo subjekte që ushtrojnë një veprimtari të dëmshme ndaj mjedisit.

Institucioni i Avokatit të Popullit gjatë vitit 2017 ka trajtuar 20 ankesa, të paraqitura ndaj organeve të administratës publike të ngarkuara me ligj për mbrojtjen e mjedisit, si dhe për promovimin e një ambienti e mjedisi sa më të pastër dhe të shëndetshëm.

Gjithashtu, Avokati i Popullit është treguar aktiv në trajtimin e rasteve të ndryshme me iniciativën e tij. Janë 3 rastet e filluara me iniciativë nga ana jonë, me qëllim hetimin dhe verifikimin e çështjeve të ndjeshme në këtë fushë, nga ku edhe janë konstatuar veprime, apo mosveprime në kundërshtim me dispozitat ligjore në fuqi, të cilat çenojnë të drejtën për një ambient të pastër e të shëndetshëm.

Në këtë kuadër mund të theksojmë çështjet e iniciuara lidhur me ndotjen alarmante për shkak të djegies së mbetjeve urbane, në qytetin e Shkodrës, si edhe pastrimin e hapësirave publike në liqenin e Pogradecit, me qëllim që ato, t'u vihen në dispozicion qytetarëve për shfrytëzimin gjatë periudhës së sezonit veror.

Avokati i Popullit po ndjek në vijim, me interes dhe përparësi, veprimet e ndërmara nga Ministria e Mjedisit në kuadër të përmbushjes së detyrimeve të shtetit Shqiptar, në zbatim të Marrëveshjes së Parisit, si një akt ndërkombëtar që parashikon ulje të niveleve të ndotjeve nga shtetet palë të saj, me qëllim garantimin dhe respektimin e një mjedisi sa më të shëndetshëm, jo vetëm për popullsinë aktuale të botës, por edhe për brezat e ardhshëm. Ky anagazhim është vlerësuar edhe si një element thelbësor për respektimin e së drejtës për një ambient të pastër e të shëndetshëm.

Shqetësimet dhe pretendimet e ndotjes së mjedisit janë evidentuar dhe iniciuar si raste për

shqyrtim, edhe në kuadër të bashkëpunimit të institucionit të Avokatit të Popullit, me organizatat e shoqërisë civile nëpër qarqe, të cilat përcjellin pranë institucionit tonë shqetësimet e komuniteteve lokale në qytetet e tyre.

Nga ana jonë konstatohet në vazhdimësi se shkak i burimit ndotës është pikërisht mosveprimi i organeve shtetërore të ngarkuara me ligj, ndaj subjekteve të ndryshme, që shkaktojnë ndotjen mjedisore.

Nga çështjet e shqyrtuara nga ana jonë, 14 ankesa janë zgjidhur në favor të ankuesve, në dy raste ankuesit kanë hequr dorë nga shqyrtimi i mëtejshëm i pretendimeve të tyre, ndërkohë që tre të tjera kanë kaluar për shqyrtim në vitin 2018.

Objekti i ankesave të paraqitura dhe marra në shqyrtim, kanë qenë, ndotjet e ambientit nga hedhja e mbeturinave në vende publike; ndotja e ajrit nga djegiet e mbetjeve urbane; aktivitetet e subjekteve që veprojnë shpesh në tejkalim të lejeve me të cilat janë pajisur; si edhe ndotjet akustike, të cilat në tërësinë e tyre dëmtojnë cilësinë e shëndetit dhe jetës së banorëve që jetojnë në zonat e banuara, të prekura nga këto ndotje.

Shqetësuese paraqitet ende edhe situata gjatë vijës bregdetare, përse i përket largimit të ujërave të zeza të hoteleve dhe shtëpive të banimit, si në zonën e Durrësit, apo edhe plazhet e jugut, kryesisht gjatë stinës së verës. Situata në plazhet publike paraqitet në kundërshtim me synimin për një mjedis të shëndetshëm dhe të përshtatshëm, për kryerjen e pushimeve.

Gjatë vitit 2017 janë konstatuar raste të përsëritura të ndotjes flagrante të liqenit të Fierzës, nga mbetje të ndryshme urbane, të cilat janë evituar me angazhimin e strukturave të ndryshme të pushtetit qendror dhe vendor, por që ende mbetet një problem ekzistues, për shkak edhe të shtrirjes së këtij liqeni në hapësirat mes shteteve, duke bërë që burimi i ndotjes të mbetet në mjaft raste i painedifikueshëm.

Problematikat në fushën e mjedisit në Shqipëri sërish mbeten të përqendruar si më poshtë:

- Një nga problemet kryesore mjedisore në qytetet e mëdha shqiptare, sidomos në Tiranë, mbetet ndotja e ajrit, e cila vjen si pasojë e rritjes së numrit të makinave në qarkullim dhe pakësimit të hapësirave të gjelbërimit, pavarësisht projekteve modeste të njësive të caktuara të qeverisjes vendore, apo edhe strukturave të pushtetit qendror, për mbjelljen e fidanëve të rinj në zona që veçohen për nivele të larta të ndotjes.
- Hedhja e mbeturinave në lumenj e liqene, si edhe derdhja e ujërave të zeza të papërpunuara.
- Mbledhja e mbeturinave në Shqipëri dhe riciklimi i tyre nuk është ende në standardet e konsolidura botërore. Mbeturinat nuk mblidhen pothuajse fare nëpër fshatra. Në këtë kuadër duhet theksuar edhe fakti se ka nisma, lidhur me procesin e ndarjes dhe veçimit të mbeturinave, si në qytetin e Tiranës, si një nga fazat që do të shërbente jo vetëm në mbledhjen sa më të

shpejtë të mbeturinave nga vendet e tyre të grumbullimit, por edhe në trajtimin e tyre të mëtejshëm të specializuar, në impiantet e posaçme të riciklimit. Avokati i Popullit beson dhe shpreson ende se këto nisma do të jenë revolucionare dhe eficiente në trajtimin dhe zgjidhjen përfundimtare të problemit të trajtimit të mbetjeve në Shqipëri, me synimin që ato të shtrihen edhe nëpër rrethe të tjera, pavërsisht se këto nisma nuk kanë dhënë ende rezultatet e duhura dhe të kërkuara në qytetin ku janë pilotuar.

- Prerjet e pyjeve dhe zjarret janë shkaqet kryesore për shpyllëzimin dhe zhdukjen e pyjeve në Shqipëri, duke dëmtuar në këtë mënyrë një nga burimet e vlefshme të ruajtjes së parametrave të pranueshëm të mjedisit.

Avokati i Popullit konfirmon rëndësinë që duhet t'i kushtohet gjendjes së mjedisit dhe mbrojtjes së ambientit në Shqipëri. Këto fusha kërkojnë një vëmendje të veçantë dhe bashkëpunim të të gjithë faktorëve, me qëllim që të garantohet kujdesi për shëndetin dhe të rritet cilësia e jetës, për brezat aktual dhe ato të ardhshëm.